

В умовах глобалізації економіки та науково-технічного прогресу відбувається безперервне посилення ролі інновацій та інноваційної діяльності в економіці.

Посилення конкурентоспроможності Центрального регіону безпосередньо пов'язане з розробкою та комерціалізацією нових технологій, створенням попиту на інноваційну продукцію, що дозволить підприємствам вийти на нові ринки збуту і зайняти нішові позиції.

Висновок. Перехід Центрального регіону до постіндустріальної економіки повинен супроводжуватися реструктуризацією економіки, що виражається в зниженні значення добувних галузей і зростанні ролі високотехнологічних секторів. Розробка і впровадження інновацій повинні, в першу чергу, торкатися галузей, що визначають ринкову спеціалізацію регіону.

Головна роль у розробці і впровадженні нових технологій відводиться малим підприємствам, оскільки малий бізнес найбільш сприятливий до інновацій і здатний гнучко реагувати на зміну ринкової кон'юнктури. Створення інноваційного бізнес-інкубатора міжрегіонального типу на території Кіровоградської області дозволить збільшити кількість малих високотехнологічних компаній в Центральному регіоні. Вигідне економіко-географічне розташування на перетині найважливіших торговельних і транспортних шляхів забезпечить розширені можливості виходу інноваційних підприємств на міжрегіональні і міжнародні ринки, створюючи передумови для інтеграції економіки Центру України в глобальну економічну систему.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Прилепа Н.В. Бізнес-інкубатор як одна з сучасних організаційних форм підтримки інноваційної діяльності / Н.В. Прилепа // Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки. – 2006. – № 5. – Т. 2. – С. 56–61.
2. Програма розвитку малого підприємництва у Кіровоградському районі на 2009–2010 роки [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.kirrda.kw.ukrtel.net/files/programa.doc>

Стаття надійшла до редакції 04.09.2012.

УДК 654.478

Гончаренко М.Ф., к.е.н.

Державна інспекція навчальних закладів України

СВІТОВИЙ ДОСВІД ВИКОРИСТАННЯ КЛАСТЕРНИХ СТРАТЕГІЙ У РОЗВИТКУ РЕГІОНІВ

В работе исследован мировой опыт использования кластерных стратегий в развитии регионов, а именно проанализирован опыт США, Германии, Франции, Швеции, Италии, Испании, России и Украины.

Ключевые слова: *опыт, кластер, стратегия, кластерная стратегия.*

In the article world experience of the use of cluster strategies in regions development, namely the experience of U.S.A., Germany, France, Sweden, Italy, Spain, Russia and Ukraine, is studied.

Key words: *experience, cluster, strategy, cluster strategy.*

Вступ. Приступаючи до розгляду світового досвіду використання кластерних стратегій, доцільно зауважити, що жодна країна не може бути конкурентоспроможною у всіх сферах. У розвинених країнах міжнародна конкурентоспроможність спочатку знаходилася і зміцнювалася в рамках окремих кластерів.

Великі розвинені країни дають багато прикладів, висвічується соціально-політичне і економічне значення кластерів. З початком формування ключових промислових кластерів у провідних економіках, таких як Німецька (хімія, машинобудування) і Французька (виробництво продуктів харчування, косметики) в 50–60-і роки, цілі групи галузей почали взаємодіяти всередині кластерів, сприяючи мультиплікативному ефекту відносно зростання зайнятості, інвестицій та прискорення трансфертів передових технологій у національній економіці.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Питанням вивчення стратегії розвитку регіональних економічних систем у вітчизняній економічній літературі завжди приділялося досить багато уваги, проте

питання використання кластерних методів в аналізі розвитку економіки регіону ще не розроблені достатньою мірою. Дослідженню регіональної економіки присвячені роботи ряду видатних вчених, таких як: Л.П. Кураков, А.Г. Гранберг, А.А. Міграян, А.Н. Селіванов, А.Є. Яковлев, Г.Є. Яковлев, В.В. Кистанов, Н.В. Копилов, Е.А. Неретіна, А.С. Новосьолов, С.Д. Резник, С.І. Саєтгалієв, Р.І. Шніппер та інших.

Метою роботи є дослідження світового досвіду використання кластерних стратегій у розвитку регіону.

Виклад основного матеріалу.

Американський досвід. У розвитку кластерного підходу, як і взагалі в сфері різних інноваційних технологій, найбагатшою і відкритою інноваційним шляхам і рішенням державою є Сполучені Штати Америки. Оскільки американські вчені раніше за інших почали вивчати розвиток регіональних економік і М. Портер був розробником кластерної моделі, промислові кластери стали досить популярними в США. Штати Арізона, Вашингтон, Каліфорнія, Коннектикут, Міннесота, Огайо, Орегон, Північна Кароліна, Флорида очолили цей процес і прийняли відповідні програми, безліч міст і територій розробили свої кластерні стратегії. Кластери існують у 22 штатах. Інститутом стратегії та конкуренції при Гарвардській школі бізнесу розробляється проект кластерної карти, в рамках якого в Північній Америці ідентифікований 41 кластер, включаючи аерокосмічний в Хартфорді, на який припадає 18,26 % зайнятого населення, а також в Цинциннаті (18,0 %).

У США економічна політика щодо розвитку окремих штатів будується на кластерному підході і навіть існують спеціальні правила для губернаторів штатів, які дозволяють їм приймати необхідні рішення щодо створення та розвитку кластерів. Формування промислових кластерів є одним із загальних напрямків в інноваційній сфері, виділених Національною асоціацією губернаторів США в рамках державної політики щодо підтримки підприємництва.

У штатах створюються комісії для дослідження створення кластерів. Аналітичну роботу ведуть наукові центри та університети. Комісія розподіляє частки учасників кластерів, допомагає долати перешкоди, виявляє турботу про зміцнення кластерів. Штатом виділяється первинний капітал, потім залучаються кошти приватних компаній. Участь у глобальній конкуренції є характерною ознакою для американських кластерів з пріоритетними інноваційними підходами.

Щоб визначити необхідну і доцільну структуру несформованого кластеру, в США ведуться великі глибокі дослідження кластерних комплексів. Фахівці Інституту регіональних досліджень США, використовуючи компоненти методики факторного та матричного аналізу, розглянули проблему національної економіки через призму існуючих кластерних утворень. У ході досліджень інтенсивності зв'язків між галузями, кластерами і їх секторами були виділені 23 виробничі кластерні групи, об'єднані в чотири блоки, у яких налічувалося від 5 до 116 секторів-учасників; у них входили від 82 до 102 тис. підприємств з кількістю зайнятих від 38 тис. до 4,5 млн. чоловік, які створювали додану вартість від 4,5 до 324 млрд. доларів.

За даними Інституту стратегії та конкуренції при Гарвардській школі бізнесу [1], станом на листопад 2006 р. у США ідентифіковано 153 кластери. Найбільша кількість кластерів налічується в Каліфорнії (17), Арізоні (14), Коннектикуті (13), Мінесоті (11), Массачусетсі (10), Нью-Йорку (8), Північній Кароліні (5), Вашингтоні (5).

Найбільший кластер за кількістю працюючих знаходиться в Силіконовій долині. Це комп'ютерний та комунікаційний кластер, в якому працює 1 млн. чоловік. Виробництво автомобілів і їх вузлів в Детройті – такий кластер, де провідні автовиробники, залишаючись конкурентами, здійснюють спільні проекти, в тому числі спрямовані на вдосконалення ланцюгів поставок, в загальних інтересах і на користь американської економіки. Учасники кластеру конкурують на рівні підприємств, але при цьому кооперуються на рівні галузі. Автомобільний кластер Детройта, зародження якого датується 1890 роком, налічує 256,5 тис. працівників із середнім річним доходом 36,2 тис. доларів.

Серед найменших кластерів – кластер з виробництва обладнання для імплантації в Бостоні (Массачусетс). У ньому всього три компанії, але на них припадає 90 % світового виробництва. Показово, що він відомий тільки в своїй галузі.

У середньому, в одному кластері США зайнято 23 830 працівників. Середня кількість компаній в кластері – 228. За конкурентоспроможністю кластери США посідають четверте місце після Швеції, Італії та Німеччини, хоча середній вік американських кластерів порівняно молодий; в основному вони утворилися в 1949–1955 роках.

Завдання формування і зміцнення регіональних інноваційних кластерів в США було поставлене серед найважливіших національних пріоритетів у доповіді Ради по конкурентоспроможності 2001 р. У ньому говориться про те, що національні кордони стають менш важливими в міру глобального руху капіталу,

технологій і таланту, двигуни інновацій, як ніколи, набувають локального характеру [3]. Основне завдання американської інноваційної політики – інвестування в технології. Це інвестування в майбутнє Америки. При цьому особлива увага приділяється визначенню і підтримці тих інновацій, які забезпечують довгостроковий розвиток бізнесу. Можна виділити чотири основні форми державної інноваційної політики:

- пряма бюджетна підтримка розробки та впровадження нових технологій і товарів;
- непряма підтримка за допомогою податкової політики і адміністративного регулювання;
- інвестиції в систему освіти;
- підтримка критичних елементів господарської інфраструктури, необхідних для швидкого просування інновацій.

Велика увага в США приділяється створенню національної мережі центрів впровадження промислових технологій на базі університетів. Від цього особливо вииграє малий бізнес, який отримує доступ до сучасних технологій. Значного поширення набули різні кооперативні форми організації інноваційної творчості – від мішаного капіталу і поділу ризиків до спільного використання дорогого устаткування. Нарешті, підтримується і стимулюється утворення інноваційних кластерів.

Необхідно відзначити, що найуспішніший приклад кластерної стратегії – Силіконова долина – не завжди розвивався дуже успішно. У його розвитку були злети і падіння. У 1992 р. в цьому регіоні втратили роботу 100 тис. чоловік, і багато компаній розглядали можливість виведення свого бізнесу за межі регіону, тому що Силіконова долина пропонувала дуже дорогую робочу силу. Там були найбільш високооплачувані інженери, заробітна плата фахівців становила 125 тис. дол на рік при 2,5 млн. зайнятих. Венчурні вкладення в 2001 р. становили 68,8 млрд. дол (у 1991 р. – 2 млрд. дол). Крім того, дуже високою була вартість оренди житла і транспорту.

Для виходу з кризи, яка виникла в Силіконовій долині в 1992 р., був запущений проект, пов'язаний з розвитком кластерів. В Силіконовій долині були дві передумови для початку реформ: взаємодія Стенфордського університету з підприємством-лідером в особі «Хіолетт-Паккард», взаємодія та стимулювання співпраці цього підприємства з тими, хто хотів підвищувати ефективність підприємницької та дослідницької діяльності.

У регіоні було визначено 12 кластерів і створені робочі групи. Ці групи вийшли з ініціативами і досить цікавими рішеннями. Що дійсно змінилося – це менталітет. Економічна криза була тим імпульсом, який змусив їх самих змінитися і прагнути до спільної роботи. Організації та співдружності, які сформувалися в робочих групах за цим проектом, досі достатньо сильні і все ще в робочому стані.

При розгляді концентрованих у географічному відношенні кластерів, наявних в США, слід виділити ряд кластерів, починаючи з загальновідомих, таких як кластер індустрії розваг в Голлівуді (0,5 млн. робітників), фінансовий кластер в Нью-Йорку, а також кластер з виробництва побутових меблів в Хай-Пойнті (Північна Кароліна), утворений в 1850 р. (об'єднує 800 фірм з 75 тис. робітників), і закінчуючи менш відомими, такими як кластер з виробництва обладнання для гольфу в Карлсбаді (Каліфорнія) або оптики в Арізоні.

Процвітаючий кластер, що працює в сфері фотоніки (розробки електрооптичних приладів) в штаті Массачусетс, розташований в околицях Стурбріджа, виходить в Коннектикут, де розташовано ще 135 компаній, причому приблизно 50 з них – у місцевості, що примикає до кордону штату Массачусетс.

Вивчаючи виноробний кластер в Каліфорнії, необхідно відзначити, що він був штучно створений. Ще в 30–40 роки каліфорнійське вино зовсім не котирувалося в світі. Тобто воно не могло конкурувати з винами з Франції чи Італії, де унікальна комбінація природних факторів, багатотисячлітні традиції виноробства, інфраструктура та сформовані смаки споживачів сприяли встановленню монополії європейських виробників вина в глобальному масштабі. Нині Каліфорнія виробляє 90 % американських вин, і на неї припадає 9 % світового виробництва, що дозволяє їй займати четверте місце в світі після Франції, Італії та Іспанії.

Історія виникнення кластеру виноробства у Каліфорнії починається з 1778 р., коли іспанці посадили перші виноградники. До середини XIX століття була заснована перша комерційна виноробня, були завезені сортові культури винограду і запрошені фахівці з Європи. Дохід від виноробства до 2005 р. становив 45,4 млрд. дол, відрахування в бюджет – 1,9 млрд. дол, виноградарством займаються 46 з 58 округів Каліфорнії, де працюють 207 550 чоловік, під виноградниками зайнято 513 тис. акрів землі, щорічно на зарплатню робітникам виділяється 7,6 млрд. дол У 1974 р. була заснована одна з найвпливовіших в штаті Асоціація виноградарів Каліфорнії, членами якої є великі виноробні господарства і місцеві незалежні виробники, дослідні центри та освітні установи [2].

Каліфорнійська група виноробів включає низку супутніх галузей, що забезпечують підтримку, як для виноробства, так і для вирощування винограду. У виноробстві простежуються важливі для кла-

стеру зв'язки як з каліфорнійською індустрією ресторанів та приготування продуктів харчування, так і з туристичним кластером.

Виноробний кластер в Каліфорнії є прикладом успішної комерційної діяльності підприємств, організацій та асоціацій, що виробляють однотипну продукцію. Він включає приблизно 700 невеликих винних заводів, тисячі незалежних виробників винограду і численні галузі промисловості, що підтримують виноробний бізнес. У кластер також входять компанії, діяльність яких пов'язана з виробництвом вина (рекламні та піар-агентства, журнали). Виноробний кластер пов'язаний з іншими каліфорнійськими кластерами – сільськогосподарським, туристичним, продовольчим, ресторанним [3, с. 209].

Розглянемо лісовий кластер. Якщо взяти американську систему освіти, то, щоб створити в американському університеті спільний дослідницький центр з питань лісової промисловості, достатньо ректору університету або декану домовитися з будь-яким підприємцем, губернатором або з будь-якою корпорацією, щоб такий центр виник, і він почне готувати фахівців для лісового кластеру, а, можливо, надалі він може розробити кращу програму в цій сфері.

Одна з умов для створення кластеру – існування певних осіб, які хочуть зростати в рамках цього кластерного проекту. У США використовується термін «державно-орієнтоване підприємництво», що означає певний зсув у свідомості, перехід від «ковбойського ведення бізнесу» до ведення бізнесу з урахуванням громадських інтересів.

Велика робота по ідентифікації, опису та аналізу кластерних структур була проведена у Вірджинії. У роботі Р. Стоу, П. Арени та ін зазначено, що дослідження кластерів Вірджинії являють собою відносно новий аналітичний метод, і не існує єдиного підходу або методики ідентифікації кластеру. Кластерні дослідження проводилися як окремими авторами, так і організаціями.

При вивченні кластерів Вірджинії використовувалися кількісні методи, за допомогою яких зазвичай аналізують індустріальні сектори і які залежать від величини сектора і зміни виробничих показників (динаміка зайнятості, рівня заробітної плати, кількості підприємців-учасників), а також міжгалузевий баланс (наприклад, модель «витрати-випуск»). Були проведені також інтерв'ю й опитування на підприємствах, перш за все, з метою аналізу структури ланцюгів постачання та опису інфраструктури. Кластери оцінювалися, виходячи з 15 критеріїв, наведених у табл. 1.

Таблиця 1

Критерії оцінювання кластерів

	Критерій		Критерій
1	Зайнятість	2	Зміни в структурі зайнятості
3	Щорічна середня заробітна плата	4	Зміни в структурі щорічної заробітної плати
5	Кількість установ	6	Зміни в кількості установ
7	Рівень заробітної платні відносно національного рівня заробітної плати в промисловості	8	Зміни у відносній заробітній платі
9	Міжгалузєва залежність		
10	Продуктивність	11	Зміни продуктивності
12	Внесок у державне виробництво	13	Зміни у внеску в державне виробництво
14	Фактор місцезнаходження	15	Зміни фактора місцезнаходження

Близько 100 кластерів сконцентровано в районі Аппалачів – однієї з восьми провінцій США, на які ділиться їх територія за рельєфом місцевості. Всі кластери відповідно до технологічних процесів розбиті на вісім основних груп: виробництво хімічних продуктів і пластмас, автомобілебудування, машинобудування, інформаційні технології й устаткування, космічні технології, послуги комунікаційного та програмного забезпечення, фармакологія і медичне обслуговування. В цьому регіоні розміщено шість провідних навчальних закладів.

У Північній Кароліні існує 36 кластерів, починаючи від виробництва транспортних засобів, обробки металів, виробництва хімічних продуктів, каучуку і закінчуючи виробництвом м'ясомолочних продуктів. Виявилось, що підприємства однієї галузі промисловості можуть входити в різні кластери. В результаті аналізувалося два типи кластерів: перший – включає тільки сильно пов'язані сектори, другий – і сильно, і помірно пов'язані сектори.

Проведена кластеризація багатьох галузей промисловості Арізони. Один із найстаріших кластерів Арізони утворився навколо обсерваторії, заснованої в 1894 р., а моментом зародження оптичного кластеру вважається 1942 р. – коли було розпочато виробництво мікрометричних головок для літакобудування штату. У 1967 р. відкрився оптичний науковий центр при університеті. У 1994 р. в кластері

було 57 фірм і 3190 робочих місць, у 1995 р. кількість робочих місць зросла до 4103, а в 1999 р. – до 5382. Нині кластер об'єднує 83 оптичні фірми, сім обсерваторій і два факультети з підготовки інженерів-оптиків в університетах.

Кластер програмного забезпечення – один із найбільш динамічних і перспективних компонентів розвитку економіки Аризони – був створений в 1991 р. шляхом об'єднання 400 фірм і до 2000 р. вже налічував близько 2400 фірм, що надають понад 28 тис. робочих місць, що становить 2 % робочих місць в штаті із заробітною платою, значно вищою середньої заробітної плати в цьому регіоні.

Проаналізована історія великого мегакластеру гірничої промисловості та корисних копалин Аризони. Кластер виробництва міді, що входив до нього, включав в 1990 р. 21 фірму і 2200 робочих місць, а час його зародження відносять до 1854 р., коли був відкритий перший мідний рудник.

У 1995 р. на Національній конференції по кластерах в Аризоні була запропонована формула визначення домінуючих кластерів. Концентрація виробництва в них повинна досягати 40 %, зростання – 10 % на рік, зв'язок по кооперації – 10 % серед підприємств – учасників кластеру. Це дозволило виявити 380 найбільших американських кластерів у сферах високих технологій, виробництва споживчих товарів, видобутку природних ресурсів та у сфері послуг. У цих кластерах зайнято 57 % усієї трудової сили країни і виробляється 61 % ВВП.

У США дуже добре розвинений Інтернет-кластер. У 1998 р. в Інтернет-промисловості налічувалося 1,2 млн. робочих місць і створювалося 300 млрд. дол. національного доходу США, у 2000 р. ці цифри зросли до 2,5 млн. робочих місць і 524 млрд. доларів.

Досвід Сполучених Штатів показує, що економічний розвиток регіонів залежить від складної системи взаємопов'язаних факторів, серед яких територіальне розташування і висококваліфікований персонал грають важливу, проте не виключну роль. Крім того, ні галузева структура, ні наявність нових високотехнологічних галузей не визначають повною мірою економічне зростання регіону. Найбільш динамічний розвиток отримують ті регіони, де сформувалися промислові або інноваційні кластери.

Західноєвропейський досвід. Представники європейської школи кластерного розвитку відзначають важливість стратегічного підходу до управління кластерами. Виникнення кластерної системи пояснюється передачею по технологічних ланцюжках продукції з високою споживчою цінністю від фірми-родоначальника до підприємств-суміжників.

Оскільки кожна країна або кожний регіон має власний профіль спеціалізації, у кластерній стратегії основний акцент, як правило, робиться на конкуренцію, побудовану на диференціації та спеціалізації. Поширеність кластерних стратегій досить нерівномірна між країнами; різна і практика їх здійснення. Далеко не завжди використовуються одні й ті ж поняття, але більшість країн Європи виробила для себе ту або іншу кластерну стратегію. Країни в найбільш явній формі здійснюють таку стратегію – Данія, Нідерланди, Фламандський район Бельгії, Фінляндія, а також Південна Африка (при новому уряді). Франція та Італія можуть служити прикладами країн, в яких здавна практикується своєрідна кластерна стратегія, хоча і під іншою назвою.

Дуже важливу роль на європейському рівні відіграють такі програми кооперації, як «Єврика». Вони зводять разом потенційних партнерів, які не зуміли знайти необхідні їм додаткові знання на місцевому рівні. Зрозуміло, певну роль у формуванні нових комбінацій відіграють і великі показові програми. Європейський рівень є особливо доречним і забезпечує додану вартість в тих випадках, коли кластери вже мають міжнародний характер або пов'язані з величезною економією завдяки ефекту масштабу виробництва.

Країни Європейського Союзу ухвалили шотландську модель кластеру, при якій ядром такого спільного виробництва стає велике підприємство, що об'єднує навколо себе невеликі фірми. Існує й італійська модель – більш гнучка і «рівноправна» співпраця підприємств малого, середнього та великого бізнесу. Фахівці вважають, що для країн з перехідною економікою найбільше підходить саме така форма кластерної організації виробництва.

Конкурентоспроможність Швеції в целюлозно-паперовому секторі поширюється на обладнання для деревообробки та виробництво паперу, конвеєрні лінії і деякі суміжні галузі-споживачі (наприклад, виробництво сірників). Данія розробила специфічні промислові технології для агробізнесу і харчової промисловості. Подібним же чином німецькі машинобудівники і автомобілебудівники виграють від наявності в Німеччині високорозвиненого виробництва компонентів для цих галузей. В Італії спеціальні кластери сформувалися в промислових районах, в яких склалися галузеві комбінації: металообробка – різальний інструмент, мода – дизайн, шкіра – взуття, деревообробка – меблі.

Досвід колишніх соціалістичних країн. В Україні з 1998 року реалізується програма «Поділля Перший», в рамках якої в Хмельницькій області створені та діють перші регіональні кластери: кластер

швейних підприємств, кластер сільськогосподарських і переробних підприємств, а також кластер будівельних компаній і виробників будматеріалів. Їх функціонування привело до позитивних структурних змін в регіоні, головна з яких – зміна інвестиційного клімату [4].

Діюча в Україні громадська організація «Поділля Перший» першою в Україні почала пропагувати і практично здійснювати кластерну концепцію менеджменту. Її діяльність дала поштовх до подальших робіт у цій сфері. Так, результатом досліджень, проведених в Тернопільській академії народного господарства, став проект створення нових регіональних кластерів у Тернопільській області.

Кластерний підхід все частіше використовується при розробці регіональних стратегій розвитку. Наприклад, в Петербурзі з 2000 року виконується спільний російсько-фінський проект «Довгострокова стратегія розвитку економіки Санкт-Петербурга» [5].

Висновок. Таким чином, досвід показує, що деякі висококонкурентні ключові галузі в результаті внутрікластерної взаємодії найбільшою мірою сприяють розвитку мережі своїх постачальників і клієнтів. Середні та малі підприємства формують сателітні утворення навколо великих груп і стають їх постачальниками. Диверсифікація ключових підприємств кластеру дозволяє створювати все нові галузі, використовуючи технології і «ноу-хау» материнських компаній.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Идрисов А. Стратегия развития региона [Электронный ресурс] / А. Идрисов. – Режим доступа: http://subcontract.ru/Docum/DocumShow_Docum_ID_238.html.
2. Изтеледов Б.И. Региональный хозяйственный механизм: формирование, функционирование, моделирование / Изтеледов Б.И. – М.: Экономика, 2005. – 214 с.
3. Новоселов А.С. Региональные рынки / Новоселов А.С. – М.: Инфра-М, 2008. – 265 с.
4. Письмак В. Новые формы организации инновационного процесса / Письмак В. – К.: Экономист, 2003. – № 9. – С. 53–65.
5. Хансен А. Слагаемые эффективной стратегии развития отраслевых кластеров. Роль промышленных кластеров в региональных стратегиях / А. Хансен // Материалы семинара «Конкурентоспособность и отраслевые кластеры: новая повестка дня для российского бизнеса и власти», (С.-Пб, 28.01.2003 г.). – С.-Пб.: Центр стратегических разработок «Северо-Запад», 2003. – С. 54–58.

Стаття надійшла до редакції 07.09.2012.

УДК 325.377

Влізло Є.М., к. держ.упр.
Черкаська районна державна адміністрація

ЕКСТЕРНАЛЬНІ ЕФЕКТИ НАУКОВО-ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

В работе исследованы экстернальные эффекты научно-инновационной деятельности в регионе, а также четыре основных типа знаний.

Ключевые слова: *знание, наука, инновации, научно-инновационная деятельность.*

In the article the effects of externalities of research and innovative activity in a region and four main types of knowledge are investigated.

Key words: *knowledge, science, innovations, research and innovative activity.*

Вступ. Інновації були затребувані і реалізовувались і раніше, але лише сьогодні, коли специфіка знання як невичерпного ресурсу дозволила інтенсифікувати розвиток в суміжних відносно первинного сектора сферах за рахунок позитивних зворотних зв'язків, інновації в наукоємні сектори стають єдиним способом компенсації системного падіння граничної продуктивності праці і капіталу.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Дослідження базується на методологічних розробках становлення та розвитку національної інноваційної системи, представлених у працях вітчизняних та зарубіжних вчених. Серед них необхідно виділити роботи: Л.С. Бляхман, І.В. Бойко, С.В. Валдайцева, Н.В. Васильєвої, В.П. Воротнікова, О.Г. Голіченко, Н.Ф. Газізулліна, М.А. Горенбургова, А.Г. Гранберг, Г.В. Двас, М.В. Єгорової, А.В. Зверєва, Ф.Н. Кадірова, С.В. Казанцева, М.М. Качуріна, Є.М. Коростишівської, С.Н. Максимова, А.А. Румянцева, В.С. Рохчіна, В.Н. Соловйова, Р.А. Фатхутдінова, В.Б. Фраймовіча, О.М. Хотяшевой, В.С. Чекаліна, Ю.В. Яковця.